Tentamen (Exempel)

Datorteknik Y, TSEA28

Datum	2018-10-31
Lokal	TER4
Tid	8-12
Kurskod	TSEA28
Provkod	TEN1
Kursnamn *Provnamn*	Datorteknik Y Skriftlig tentamen
Institution	ISY
Antal frågor	7
Antal sidor (inklusive denna sida)	7
Kursansvarig	Kent Palmkvist, 1347, kentp@isy.liu.se
Lärare som besöker skrivsalen *Telefon under skrivtiden*	Kent Palmkvist 1347, 013-281347
Besöker skrivsalen	Ca kl 9 och kl 11
Kursadministratör	
Tillåtna hjälpmedel	Inga
Betygsgränser	Preliminärt 0-20: U, 21-30: 3, 31-40: 4, 41-50: 5
Visning	14 November kl 13.00 – 14.00 i kursansvarigs kontor

Viktig information

- Hexadecimala värden anges antingen som 0x1234 eller $1234
- För de uppgifter där du måste göra uträkningar är det viktigt att du redovisar alla relevanta mellansteg
- I de uppgifter där du ska skriva assembler- eller mikrokod är det viktigt att du kommenterar koden
- Om du i en viss uppgift ska förklara något, tänk på att du gärna får rita figurer för att göra din förklaring tydligare
- Uppgifterna i tentan är inte ordnade efter svårighetsgrad
- Skriv inga svar i detta häfte!

Lycka till!

Fråga 1: Mikroprogrammering (10p)

I figur 1 återfinns en bekant datormodell som du ska mikroprogrammera i denna uppgift.

Jämfört med den modell ni sett tidigare har följande förändring gjorts: Mikroprogrammeringsordet har utökats med ytterligare en bit (kallad R). Om R=0 fungerar datorn precis som tidigare. Om R=1 sätts styrsignaler som styr multiplexern vid GR0-GR3 till 3 (dvs register GR3 väljs), oavsett vad IR innehåller.

Notera att det är viktigt att du skriver vilken additionsoperation du valt (den som påverkar flaggorna eller den som inte påverkar flaggorna). (Om du inte skriver något speciellt kommer jag att anta att du ej vill modifiera flaggorna).

Mikrokodsminnnet innehåller bland annat

addr	Mikrokod	Kommentar
0	ASR := PC, uPC := uPC+1	
1	IR := PM, PC := PC+1, uPC := uPC+1	
2	uPC := K2(M)	
3	ASR := IR, uPC := K1(OP)	; direktadressering (M=00)
4	ASR := PC, PC := PC+1, uPC := K1(OP)	; omedelbar adressering (M=01)
5	ASR := IR, uPC := uPC+1	; indirekt adressering (M=10)
6	ASR := PM, uPC := K1(OP)	
7	AR := IR	; indexerad adressering (M=11)
8	AR := GR3+AR	
9	ASR := AR, uPC := K1(OP)	

a) (8p) Skriv mikrokod för instruktionen INCBRNZ GRx,A. Endast M=00 är tillåtet, och flaggorna får ändras av instruktionen. Instruktionen ska addera 1 till GRx, och om resultatet inte blev 0 ska ett hopp göras, där A anger hur långt hoppet ska göras relativt instruktionen efter INCBRNZ. A-fältet är ett 2-komplementstal. OP-code för INCBRNZ är 0xE.

Ange även adresserna för mikrokodsinstruktionerna.

Exempel: PM(0x10) = 0xE823 (motsvarar INCBRNZ GR2, 0x23), PC = 0x10, GR2 = 0x1234 Efter att INCBRNZ GR2,0x23 utförts ska GR2 = 0x1235 och PC = 0x34, dvs ett hopp till adress 0x34 har gjorts.

c) (2p) Fyll i K2 i binär form.

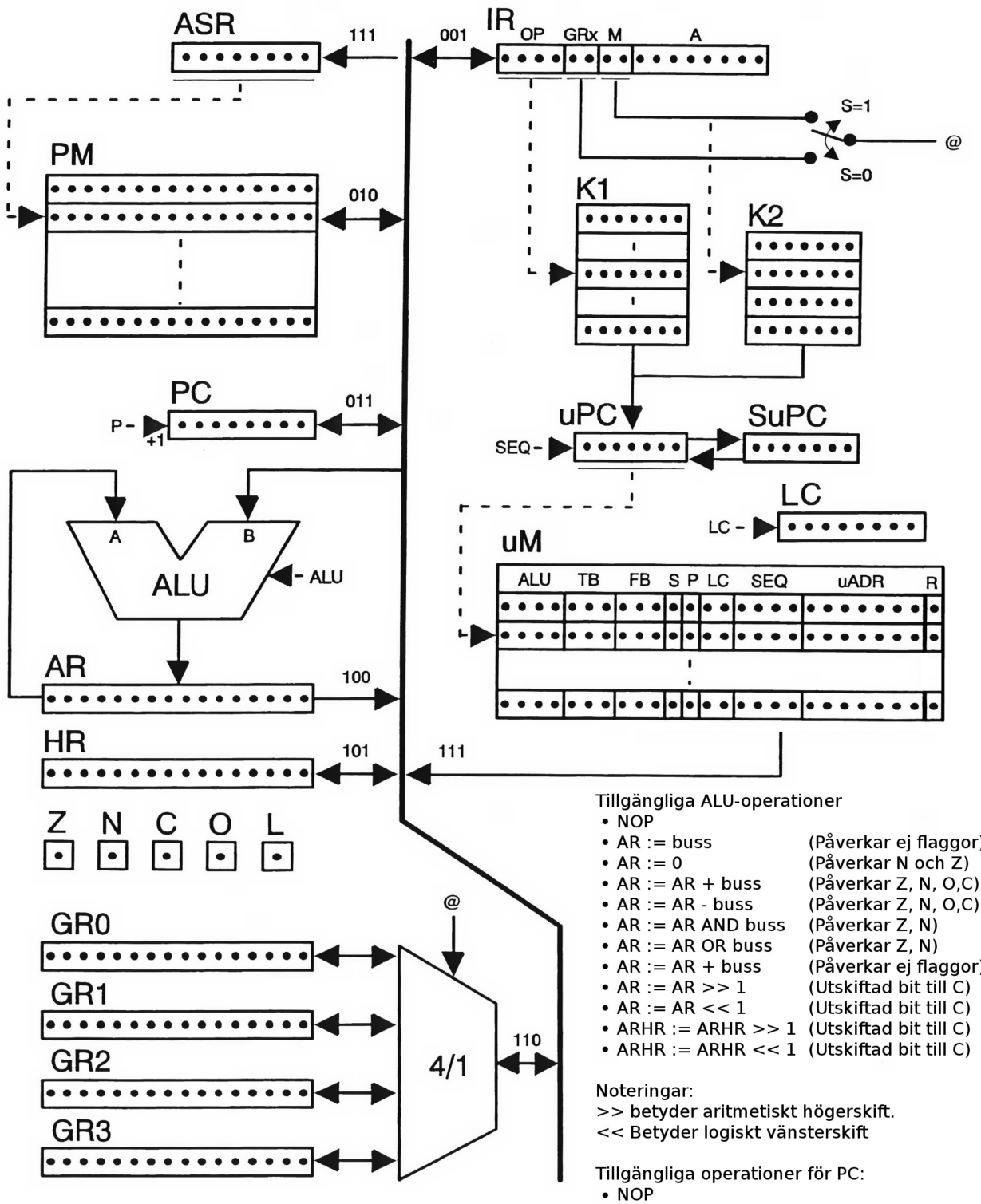

Tillgängliga ALU-operationer
- NOP
- AR := buss (Påverkar ej flaggor)
- AR := 0 (Påverkar N och Z)
- AR := AR + buss (Påverkar Z, N, O,C)
- AR := AR - buss (Påverkar Z, N, O,C)
- AR := AR AND buss (Påverkar Z, N)
- AR := AR OR buss (Påverkar Z, N)
- AR := AR + buss (Påverkar ej flaggor)
- AR := AR >> 1 (Utskiftad bit till C)
- AR := AR << 1 (Utskiftad bit till C)
- ARHR := ARHR >> 1 (Utskiftad bit till C)
- ARHR := ARHR << 1 (Utskiftad bit till C)

Noteringar:
>> betyder aritmetiskt högerskift.
<< Betyder logiskt vänsterskift

Tillgängliga operationer för PC:
- NOP
- PC := PC + 1 (PC räknas upp med ett)
- PC := buss

Tillgängliga operationer för LC:
- NOP
- LC räknas ned med ett
- LC laddas från uADR

Tillgängliga operationer för uPC:
- uPC := uPC + 1 (uPC räknas upp med ett)
- uPC := K1(OP)
- uPC := K2(M)
- uPC := 0
- uPC := uADR
- uPC := uADR om (valfri) flagga är 1, annars uPC+1
- uPC := uADR om (valfri) flagga är 0, annars uPC+1

Under varje klockcykel kan även en av följande enheter skicka data från bussen: IR, PM, PC, AR, HR, GRx eller uM. En av följande enheter kan också ta emot data ifrån bussen varje klockcykel: IR, PM, PC, AR, HR, GRx eller ASR Viktigt: När uM (de 16 minst signifikanta bitarna) skickas ut till bussen kan enbart en ALU-operation och/eller en bussöverföring göras. uPC räknas också automatiskt upp med ett i detta fall.

Signalen S väljer om M eller GRx-fältet ska användas till att adressera GR0-GR3 (S=0 innebär att GRx-fältet adresserar GR0-GR3). Slutligen används signalen R=1 för att tvinga styrsignalen @ att bli 3.

Figur 1: En välkänd datormodell (Björn Lindskog 1981)

Fråga 2: Allmän teori (10p)

(a) (2p) Vad skiljer en processorarkitektur av VLIW typ från en superskalar processorarkitektur?

(b) (2p) Vad är skillnaden mellan SRAM och DRAM?

(c) (2p) På vilket sätt kan virtuellt minne öka säkerheten i ett datorsystem?

(d) (2p) Varför är klockfrekvens ett olämpligt mått på en processors prestanda?

(e) (2p) Varför ger inte pipelining en ökning av prestanda som direkt motsvarar antal pipelinesteg som införs i processorn?

Fråga 3: Assemblerprogrammering (10p)

Skriv en subrutin som kodar om en text med hjälp av kodnyckel som är 4 byte lång. Kodnyckelns första byte används för 1:a, 5:e, 9:e etc. tecknet i texten, andra byten i kodnyckeln används för 2:a, 6:e, 10:e etc. tecknet i texten, 3:e byten i kodnyckeln används för 3:e, 7:e, 11:e etc. tecknet i texten, och 4:e byten i kodnyckeln används för 4:e, 8:e, 12:e etc. tecknet i texten. Kodnyckelns byte ska xor:as med tecknet. De kodade tecknen ska sparas i minnet.

Kodnyckelns plats i minnet anges i r0, textens startadress anges i r1, längden på texten anges i r2 och platsen i minnet där den kodade texten ska lagras anges i r3. För 68000 anger A0 kodnyckelns plats, A1 anger textens startadress, textens längd anges i D0 och platsen där den kodade texten ska lagras anges i A2.

Exempel: r0 = 0x20001024, r1 = 0x20001004, r2 = 0x0000000a, r3 = 0x20001010

Adress	Värde	Adress	Värde
0x20001000	0x11 0x11 0x22 0x22	0x20001018	0x77 0x77 0x88 0x88
0x20001004	0x48 0x65 0x6a 0x20	0x2000101c	0x55 0x55 0x66 0x66
0x20001008	0x68 0x6f 0x70 0x70	0x20001020	0x76 0x54 0x12 0x34
0x2000100c	0x21 0x0a 0x00 0x00	0x20001024	0x01 0x02 0x04 0x08
0x20001010	0xab 0xcd 0x01 0x23	0x20001028	0xab 0xab 0xcd 0xcd
0x20001014	0x20 0x00 0x10 0x20	0x2000102c	0x23 0x32 0x44 0x44

När subrutinen är klar ska minnet på adress $20001010 och framåt se ut som nedan. De kodade tecknen är då 0x49 (0x48 XOR 0x01), 0x67 (0x65 XOR 0x02), 0x6e (0x6a XOR 0x04), 0x28 (0x20 XOR 0x08), 0x69 (0x68 XOR 0x01), 0x6d (0x6f XOR 0x02), 0x74 (0x70 XOR 0x04), 0x78 (0x70 XOR 0x08), 0x20 (0x21 XOR 0x01) och 0x08 (0x0a XOR 0x02).

Adress	Värde
0x20001010	0x49 0x67 0x6e 0x28
0x20001014	0x69 0x6d 0x74 0x78
0x20001018	0x20 0x08 0x66 0x66
0x2000101c	0x77 0x77 0x88 0x88

Fråga 4: Avbrott (8p)

En avbrottrutin ska skrivas, som först väntar på att bit 0 och 1 av byten på minnesadress 0x40001000 ska bli 1. När dessa båda bitar är 1 ska ett 32-bitars ord läsas av från minnesadress 0x40001010 och placeras i r0. Sedan ska subrutinen Subrutin2 (som definierats på annat ställe i koden) anropas. Denna subrutin påverkar register r0-r7. När subrutinen är klar ska avbrottsrutinen avslutas.

För 68000 gäller att D0 används istället för r0, och att D0-D7 påverkas av subrutinen Subrutin2.

Exempel: Värdet som läses från adressen 0x40001000 är 0x10. Adressen läses då en gång till och värdet är då 0x37. Register r0 laddas med värdet som lästs från adress 0x40001010 och subrutinen Subrutin2 anropas. Därefter avslutas avbrottsrutinen.

Fråga 5: Aritmetik (6p)

(a) (2p) Skriv det hexadecimala talet 0x2e7 som ett 11-bitars binärtal.

(b) (2p) En 16-bitars dator beräknar summan 0x6223+0xbdac. Bestäm flaggornas värde (flaggor Z, C, N och O).

(d) (2p) Beräkna additionen av de två 2-komplementstalen ”110110101” och 011010111011110”. Beskriv svaret som ett 16-bitars binärtal i 2-komplements form.

Fråga 6: Cache (6p)

Processorn i Raspberry Pi 3 har en 512 KByte (524288 bytes) level 2 cache med en cacheline längd av 64 byte. Denna cache är en gruppassociativ cache. Adressbussen är 32 bitar lång.

(a) (2p) Index bestäms med 7 bitar av adressen. Beräkna hur många vägar det finns i den gruppassociativa cachen.

(b) (2p) Hur många bitar av adressen används som tag?

(c) (2p) Antag cachen är tom. Hur många läsningar i sekvensen 0x20000000 + n*0x200 kan göras innan inläst data börjar kastas ut ur cachen?

Kort repetition av M68000

Mnemonic	Kort förklaring	Mnemonic	Kort förklaring
ADD	Addition	EXT	Sign extend
ADDX	Add with X flag	EXTB	Sign extend a byte to 32 bit
AND	Logic and	JSR	Jump to subroutine
ASL	Arithmetic shift left	LEA	Load effective address
ASR	Arithmetic shift right	LSL	Logic shift left
BCC	Branch on carry clear	LSR	Logic shift right
BCS	Branch on carry set	MOVE	Move
BEQ	Branch on equal	MULS	Signed multiplication
BGT	Branch on greater than	MULU	Unsigned multiplication
BLT	Branch on less than	NEG	Negate
BNE	Branch on not equal	NOP	No operation
BRA	Branch always	NOT	Bitwise logic invert
BSR	Branch to subroutine	OR	Logic OR
CLR	Clear	ROL	Rotate left
CMP	Compare (Destination - Source)	ROR	Rotate right
DIVS	Signed division	RTE	Return from exception
DIVU	Unsigned division	RTS	Return from subroutine
EOR	Logic XOR	SUB	Subtract
EXG	Exchange	TST	Set integer condition codes

```
; Exempel på M68000 kod som kopierar 200 bytes från $2000 till $3000
    MOVE.L #$2000,A0
    MOVE.L #$3000,A1
    MOVE.B #50,D0
loop
    MOVE.L (A0)+,(A1)+
    ADD.B #-1,D0
    BNE loop
```

Kort repetition av ARM Cortex-M4

Mnemonic	Kort förklaring	Mnemonic	Kort förklaring
ADR	Address	CPSID	Disable interrupt
ADD, ADDS	Addition	CPSIE	Enable interrupt
ADDC,ADDCS	Addition with C flag	EOR,EORS	Logic XOR
AND,ANDS	Logic AND	LDR	Load register
ASR,ASRS	Arithmetic shift right	LDRB,LDRSB	Load register byte
B	Branch	LDRH,LDRSH	Load register halfword
BCC,BLO	Branch on carry clear	LSL,LSLS	Logic shift left
BCS,BHI	Branch on carry set	LSR,LSRS	Logic shift right
BEQ	Branch on equal	MOV,MOVS	Move
BGE	Branch on greater than or equal	MUL,MULS	Multiply
BGT	Branch on greater than	MVN	Move negative
BL	Branch and link	NOP	No operation
BLT	Branch on less than	ORR,ORRS	Logic OR
BLE	Branch on less than or equal	POP	Pop
BLS	Branch on lower or same	PUSH	Push
BLT	Branch on less than	ROR	Rotate right
BMI	Branch on minus	SBC,SBCS	Subtraction with C flag
BNE	Branch on not equal	STR	Store register
BPL	Branch on plus	STRB	Store register byte
BVC	Branch on overflow clear	STRH	Store register halfword
BVS	Branch on overflow set	SUB,SUBS	Subtraction
BX	Branch and exchange	TST	Test
CMP	Compare (Destination - Source)		

```
; Exempel på ARM Cortex-M4 kod som kopierar 200 bytes från 0x2000 till 0x3000

addr1: .field 0x2000,32
addr2: .field 0x3000,32

main:  ldr  r0,addr1
       ldr  r1,addr2
       mov  r3,#50
loop:
       ldr  r4,[r0],#4
       str  r4,[r1],#4
       subs r3,r3,#1
       bne  loop
```